

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความรุนแรงในรายการโทรทัศน์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจำนวนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีการนำเสนอความรุนแรงทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี ซึ่งได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี (ช่อง 9) สถานีโทรทัศน์ NBT (ช่อง 11) และสถานีโทรทัศน์ THAI PBS ด้านปริมาณ ลักษณะความรุนแรง จำนวนและลักษณะภาพยนตร์โฆษณาที่นำเสนอความรุนแรง รวมไปถึงความคิดเห็นของเด็กและผู้ปกครองที่มีต่อการนำเสนอความรุนแรงทางสื่อโทรทัศน์ ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม ถึง วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2551 สามารถสรุปผล อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1.ลักษณะทั่วไปของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีส่วนการออกอากาศคิดเป็นร้อยละ 6.49 ของเวลาทั้งหมด ออกอากาศทั้งหมด สถานีโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากที่สุด คือ ช่อง TPBS คิดเป็นร้อยละ 11.90 ของเวลาที่สถานีออกอากาศ สถานีโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กน้อยที่สุด คือ ช่อง NBT คิดเป็นร้อยละ 1.88

สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 9 และช่อง TPBS รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่ออกอากาศในวันธรรมดา ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และ NBT รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่ออกอากาศ วันเสาร์ อาทิตย์มากกว่าวันธรรมดา ขณะที่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มีจำนวนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศในวันธรรมดา และวันเสาร์ อาทิตย์เป็นจำนวนเท่ากัน

สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่นำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลาไพรม์ไทม์ ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ที่ไม่มีรายการในช่วงไพรม์ไทม์ ส่วนสถานีโทรทัศน์ NBT มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่ออกอากาศช่วงเวลานอกไพรม์ไทม์ ขณะที่สถานีโทรทัศน์ TPBS มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์และนอกไพรม์ไทม์ จำนวนเท่ากัน

ปริมาณเวลาในการออกอากาศของรายการเด็กแต่ละประเภท พบว่ารายการประเภทการ์ตูนมีเวลาในการนำเสนอมากที่สุด 989 นาที คิดเป็นร้อยละ 26.08 ของเวลาในการออกอากาศรายการสำหรับเด็กทั้งหมด รองลงมาคือ รายการสารคดีมีการนำเสนอ 792 นาที คิดเป็นร้อยละ 20.89 และรายการเกมโชว์นำเสนอ 770 นาที คิดเป็นร้อยละ 20.31 ตามลำดับ

หากพิจารณาจากจำนวนรายการโทรทัศน์ทั้งหมดพบว่ารูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นรายการประเภทสารคดีมีทั้งหมด 24 รายการ จากรายการเด็กทั้งหมด 91 รายการ

รองลงมาคือประเภทการ์ตูนหรือภาพยนตร์แนวการ์ตูน มีทั้งหมด 23 รายการ และประเภทวาไรตี้ มีทั้งหมด 17 รายการ ตามลำดับ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นรายการที่มีแหล่งผลิตในประเทศ จำนวน 74 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 81.32

2.การนำเสนอความรุนแรง

มีรายการที่นำเสนอความรุนแรงทั้งสิ้น 50 รายการ จาก 91 รายการ คิดเป็นร้อยละ 54.95 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 มีการนำเสนอความรุนแรงมากที่สุด 48.05 นาที คิดเป็นร้อยละ 37.08 รองลงมาคือสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นำเสนอความรุนแรง 27.59 นาที นาที คิดเป็นร้อยละ 21.58 และ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 นำเสนอความรุนแรง 26.07 นาที นาที คิดเป็นร้อยละ 20.14

การนำเสนอความรุนแรงปรากฏในรายการประเภทการ์ตูนมากที่สุด 82.44 นาที คิดเป็นร้อยละ 63.81 รองลงมาคือรายการละครหรือภาพยนตร์สำหรับเด็ก 19.53 นาที คิดเป็นร้อยละ 15.33 และรายการสารคดี 10.46 นาที คิดเป็นร้อยละ 8.30

ความรุนแรงที่ปรากฏในโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีหลายประเภท ได้แก่

ช่อง 3 พบความรุนแรงที่แสดงออกทางวาจา เช่น การพูดประชดประชัน การพูดไม่รักษาน้ำใจ ความรุนแรงที่แสดงออกด้วยการกระทำทางร่างกาย โดยไม่ใช้อุปกรณ์ในการตบตี แต่มีทั้งผลลัพธ์แบบบาดเจ็บ เช่น ล้มลง และไม่มีผลลัพธ์เกิดขึ้น ความรุนแรงแบบต่อสู้ รวมไปถึงการทำร้ายร่างกายด้วยการตะต่อยชกตี บีบคอหรือการปล่อยพลังพิเศษใส่กัน ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือบาดเจ็บไปจนถึงตาย และบ้านเมืองเสียหาย

ช่อง 5 มีลักษณะความรุนแรงที่ด้วยการกระทำทางวาจาและสัญลักษณ์ในลักษณะของการพูดจาที่ไม่เหมาะสมและไม่สุภาพ การกระทำทางร่างกายที่รุนแรงโดยไม่ใช้อุปกรณ์และใช้อุปกรณ์ ในลักษณะที่เป็นการต่อสู้กันระหว่างสองฝ่ายจึงมีการตอบโต้กัน ทั้งตะต่อย ปล่อยพลังพิเศษ ไปจนถึงการใช้อาวุธเช่น ดาบ ระเบิด ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือการได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้จนถึงตาย และในบางเหตุการณ์ก็มีบ้านเรือนพังทลายด้วย ความรุนแรงที่เกิดส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการการกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์และใช้อุปกรณ์ ในลักษณะที่เป็นการทำร้ายกัน เพราะความไม่พอใจในอีกฝ่ายหรือด้วยความโกรธ โมโห จนไปถึงการเป็นศัตรูกัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือ ไม่ถึงกับบาดเจ็บ แต่ก็มีผลลบจากการทำร้ายร่างกาย

ช่อง 9 ความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำโดยอุบัติเหตุและใช้อุปกรณ์ ในลักษณะที่ไม่ได้ตั้งใจ และเป็นการกระทำตามเกมที่แข่งขัน ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดไม่ได้รุนแรงนัก คือแค่ล้มลง ความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางวาจาและสัญลักษณ์ ในลักษณะของการถกเถียงกัน และการพูดจาดูถูกข่มขู่ แต่ไม่แสดงผลลัพธ์ออกมา ความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการดำรงชีวิตตามธรรมชาติของสัตว์ ที่ต้องกินต้องสู้ เพื่อให้มีชีวิตรอด เป็นไปตามวัฏจักรวงจรชีวิตสัตว์ ซึ่งผลลัพธ์ก็คือตามวงจรของสัตว์ เช่น

ตาย ความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์ซึ่งไม่ได้แสดงผล
ลัพท์ และเป็นเพียงการแสดงโชว์สร้างสรรค์ ความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทาง
ร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์และใช้อุปกรณ์ รวมไปถึงการกระทำทางวาจาและสัญลักษณ์

ช่อง NBT พบความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางวาจาและสัญลักษณ์ ใน
ลักษณะของการแสดงท่าทางที่ไม่ดีต่ออีกฝ่าย และการพูดด้วยคำพูดและน้ำเสียงที่ไม่สุภาพ ไม่
เหมาะสม ผลลัพธ์ที่ออกมาคือ ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี น้อยใจ มีการแสดงท่าทางที่ไม่ดีต่ออีกฝ่าย และการ
กล่าวต่อว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ผลลัพธ์ที่ออกมาคือ ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี เกิดความกดดันในจิตใจคือ น้อยใจและ
โมโห

ช่อง TPBS พบความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางร่างกายโดยใช้อุปกรณ์ คือ
การใช้อุปกรณ์ทำร้ายข่มขู่ผู้อื่น มีการแสดงความรุนแรงโดยไม่ใช้อุปกรณ์ คือ การวิ่งไล่กัน ดันกัน
ชนกัน จนฝ่ายหนึ่งล้มลงและเจ็บตัว ความรุนแรงที่เกิดมีสาเหตุมาจากการกระทำทางวาจาและ
สัญลักษณ์ ในลักษณะของการพูดข่มขู่ทำร้ายและดูค่าอีกฝ่ายหนึ่ง และไม่กล้าพูดความจริง ซึ่ง
ผลลัพธ์ที่ออกมาไม่ชัดเจน มีการแสดงความไม่พึงพอใจออกมาทางสีหน้า และการใช้น้ำเสียงใน
การออกคำสั่งให้ทำงาน ซึ่งผลที่เกิดคือเกิดความวิตกกังวล หวาดกลัวและร้องไห้ มีการพูดจาเยาะ
เย้ยฝ่ายตรงข้าม การกล่าวต่อว่าอีกฝ่ายหนึ่งด้วยถ้อยคำรุนแรง และการถกเถียง ทะเลาะกัน แต่ไม่
แสดงผลลัพธ์ออกมา

3. ผลการศึกษาเนื้อหาโฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ภาพยนตร์โฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทางฟรีทีวีส่วนใหญ่เป็นโฆษณาสินค้า
สำหรับผู้ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60.54 ส่วนโฆษณาสินค้าสำหรับเด็ก คิดเป็นร้อยละ 39.46

โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ที่โฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็น
โฆษณาเครื่องสำอางและของใช้ส่วนตัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.41 รองลงมาคือโฆษณาอาหาร
คิดเป็นร้อยละ 15.17 และโฆษณาองค์กรหรือสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 13.48

โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กที่โฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นโฆษณา
ขนมขบเคี้ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.07 รองลงมาคือโฆษณาอาหาร คิดเป็นร้อยละ 13.79 และ
โฆษณา VDO /VCD/DVD คิดเป็นร้อยละ 11.21

ภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กส่วนใหญ่มีความยาว 15 วินาทีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ
14.65 รองลงมาคือความยาว 30 วินาที คิดเป็นร้อยละ 14.65

ภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กส่วนใหญ่มีรูปแบบการนำเสนอแนวแฟนตาซี เป็นการ
นำเสนอโดยใช้ตัวการ์ตูน หรือเรื่องราวเหนือจริง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.48 รองลงมาคือการใช้
โฆษณำเสนอสินค้า คิดเป็นร้อยละ 22.41 และรูปแบบดนตรี หรือเพลง คิดเป็นร้อยละ 18.97
ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแสดงที่นำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กส่วนใหญ่
เป็นตัวการ์ตูนมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้แสดงที่เป็นเด็กอายุ 6-12 ปี และผู้แสดงที่เป็นวัยรุ่น

ภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ใช้จุดเว้าวอนทางด้านอารมณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.83 จุดเว้าวอนทางด้านอารมณ์เช่นความรักความผูกพันระหว่างเพื่อน ความสนุกสนาน ความสดชื่น เป็นต้น รองลงมาคือการใช้จุดเว้าวอนทางด้านดนตรี คิดเป็นร้อยละ 18.97 และการใช้จุดเว้าวอนทางด้านเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 9.48

ภาพยนตร์โฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีการนำเสนอความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 19.05

โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ที่ออกอากาศในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีโฆษณาที่นำเสนอความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 10.67 ในขณะที่โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กมีการนำเสนอความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 31.89

ภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ที่นำเสนอความรุนแรง ส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาขององค์กรหรือสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 31.58 เช่น โฆษณาเอไอเอส โครงการสานใยรัก มีการนำเสนอพ่อที่รู้สึกท้อแท้สิ้นหวังและกำลังจะผูกคอตาย โฆษณาหยุดความรุนแรงต่อผู้หญิง ภาพเหตุการณ์สามีกำลังทำร้ายร่างกายภรรยา โฆษณาโครงการทำดี มีอาชีพ ของกองทัพบก นำเสนอภาพบาดแผลมีเลือดออกในลักษณะภาพระยะใกล้ โฆษณา PEA Call Center ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค นำเสนอภาพรถยนต์พุ่งชนเสาไฟฟ้า เป็นต้น

สิ่งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.21 เช่น โฆษณาฮอลล์ ซูทเตอร์ เป็นการนำเสนอผู้แสดงหญิง 2 คนทะเลาะกัน โฆษณา KFC ชุดปาร์ตี้วันเกิด นำเสนอภาพหญิงสาวตบหน้าแฟนและใช้น้ำสาดหน้า เป็นต้น

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำทางร่างกาย โดยไม่ใช่อุปกรณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.37 รองลงมา คือการกระทำทาง วาจาและสัญลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 36.84 และการกระทำทางร่างกาย โดยใช้อุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 31.58

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงที่นำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่คือการเกิดความกดดันในจิตใจ คิดเป็นร้อยละ 47.37 รองลงมาคือ บาดเจ็บไม่มีเลือด คิดเป็นร้อยละ 42.11 และวัตถุสิ่งของเสียหาย คิดเป็นร้อยละ 10.53 ตามลำดับ

ภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กที่นำเสนอความรุนแรง ส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.24 รองลงมาคือ โฆษณาวิดีโอ/วีซีดีและดีวีดี คิดเป็นร้อยละ 32.44 และ โฆษณาอาหาร คิดเป็นร้อยละ 10.82 ตามลำดับ

สิ่งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาโทรทัศน์สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอผู้กระทำและผู้ถูกกระทำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.78 รองลงมาคือนำเสนอแต่ผู้กระทำ

คิดเป็นร้อยละ 10.81 และนำเสนอผู้ถูกกระทำ คิดเป็น ร้อยละ 5.41 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาพยนตร์โฆษณาสำหรับเด็กที่นำเสนอความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอโดยใช้ตัวการ์ตูน

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นการกระทำทางร่างกายโดยใช้อุปกรณ์ เช่น ดาบ ระเบิด ประทัด คิดเป็น ร้อยละ 48.64 รองลงมาคือ การกระทำทางร่างกายโดยไม่ใช้อุปกรณ์ เช่น กัด เตะ ต่อย พลังภายใน คิดเป็นร้อยละ 45.95 และการกระทำทางวาจาและสัญลักษณ์ ตลอดจน การกระทำจากอุบัติเหตุ จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 10.81 ตามลำดับ

ผลลัพธ์ของความรุนแรงในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นการที่ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บ ไม่มีเลือด คิดเป็น ร้อยละ 40.54 รองลงมาคือเกิดความกดดันในจิตใจ จำนวน 35.14 และเป็น การนำเสนอเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น หรือนำเสนอแต่ผู้กระทำจึงไม่ปรากฏผล คิดเป็นร้อยละ 21.62 ตามลำดับ

4. ผลการสนทนากลุ่ม

ก. กลุ่มเด็กอายุ 6-12 ปี

เด็กอายุ 6-12 ปี ที่ร่วมสนทนาทุกคนดูโทรทัศน์ทุกวัน ในวันธรรมดาผู้เข้าร่วมสนทนาจะดูโทรทัศน์หลังจากกลับจากโรงเรียนคือ ประมาณหกโมงเย็น ส่วนวันเสาร์-วันอาทิตย์ ผู้เข้าร่วมสนทนาจะดูรายการโทรทัศน์ ตั้งแต่ตื่นนอนประมาณหกโมงเช้า จนถึงประมาณสิบโมงเช้า ยกเว้นผู้เข้าร่วมสนทนาบางคนที่ต้องเรียนพิเศษในวันหยุดต้องออกจากบ้านประมาณเก้าโมงเช้า ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนจะดูโทรทัศน์กับผู้ปกครอง บางคนแสดงความเห็นว่าผู้ปกครองไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เลือกรายการโทรทัศน์เอง ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนบอกว่า พ่อแม่จะคอยเตือนเรื่องการดูโทรทัศน์ สิ่งที่ไม่ควรดู เช่น ดบ ดี จูบ ทำร้ายกัน รายการโทรทัศน์ที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนชอบดู คือ รายการการ์ตูนวันเสาร์-วันอาทิตย์ ทางช่อง 7 และช่อง 9 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์จนดึก เพราะนอกจากรายการการ์ตูนแล้วผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า ชอบดูรายการตลก

กลุ่มเด็กผู้ชายส่วนใหญ่เคยเลียนแบบตามรายการโทรทัศน์ เช่นเดียวกับเด็กผู้หญิง เด็กๆ เข้าใจความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ในทางการกระทำ เช่น ต่อย เตะ แทะ การดึงผม การข่วนหน้า รายการโทรทัศน์ที่กลุ่มผู้ร่วมสนทนาเห็นว่า มีความรุนแรงมากที่สุด คือ รายการละครหลังข่าว แต่ถ้าเป็นรายการละครประเภทละครผี กลุ่มผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่กลับชอบดู

กลุ่มผู้ร่วมสนทนา สรุปว่า ความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ ถ้าเป็นการ์ตูนเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นไม่รุนแรง ละครที่เห็นจริงไม่รุนแรง รายการข่าวไม่รุนแรงเพราะเป็นเรื่องจริง

รายการละครหลังข่าวรุนแรงที่สุด กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนามีความคิดเห็นตรงกันว่า เด็กดูความรุนแรงได้ แต่ไม่ควรดูมากและไม่ควรเลียนแบบ

สรุปว่าเนื้อหาที่ไม่อยากดู คือ ภาพโป๊ คนตบตีกันแต่การ์ตูนตีกันได้ ฆาตกรรม การฆ่าแล้วเห็นชิ้นส่วนร่างกาย ตัดอวัยวะ การทรมาน ลวนลามทางเพศ และหนังรัก รายการที่กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาอยากดู คือรายการที่ตลก ๆ รายการบันเทิง รวมทั้ง รายการที่ให้ดูตัวอย่างที่ไม่ดีและมีการแนะนำตอนท้ายจะได้ข้อคิด

ข. กลุ่มผู้ปกครอง

สนทนากลุ่มพ่อ-แม่ที่มีลูกอยู่ในช่วงอายุ 3-12 ปี จำนวน 6 คน แบ่งเป็น คุณแม่ 3 คน และคุณพ่อ 3 คน ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนดูโทรทัศน์กับลูก ตั้งแต่ตอนลูกกลับจากโรงเรียนจนกระทั่งลูกเข้านอน แต่ไม่ได้นั่งดูด้วยตลอด มีบางรายที่ปล่อยให้ลูกดูโดยลำพัง ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์มีประโยชน์สำหรับผู้ปกครอง เพราะเป็นรายการสำหรับเด็กก็จะให้ลูกดูโดยไม่หวัง

สำหรับรายการที่เด็ก ๆ ชอบดู ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า รายการที่เด็กชอบดูคือ การ์ตูน โดยเฉพาะรายการการ์ตูนช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์ รองลงมาคือรายการละคร รายการเกะมัทศวรรษย์ ละครสังข์ทอง ละครที่เด็ก ๆ ชอบดูละครช่วงหกโมงเย็น ตลอดจนรายการละครหลังข่าวภาคค่ำ

การที่เด็กดูรายการละครไม่เหมาะสมกับวัย ก่อให้เกิดปัญหากับพ่อแม่ในเรื่องการอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับลูก นอกจากนี้ รายการการ์ตูนก็เป็นอีกรายการที่สร้างความวิตกกังวลให้กับผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเนื้อหาที่น่าเสียดายและปัญหาที่เด็กติดการ์ตูน ในส่วนของเนื้อหาของการ์ตูน ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกท่านเห็นว่าการ์ตูนส่วนใหญ่นำเสนอแต่ความรุนแรงและบางเรื่องมีความล่อแหลมทางเพศ สิ่งที่ไม่ควรนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ได้แก่ ความรุนแรงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ คำพูด รวมถึงความรุนแรงทางเพศ ตลอดจนการกระทำที่ไม่ควรนำเสนอ ได้แก่ การกระทำระดับบุคคล และระดับประเทศชาติ ทั้งที่ใช้อาวุธและไม่ใช้อาวุธ

การที่เด็กติดการ์ตูนไม่ยอมทำกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้พ่อแม่ต้องหาวิธีแก้ไข บางคนใช้วิธีการหากิจกรรมให้ลูกทำ บางคนใช้การสร้างเงื่อนไขข้อตกลงในการดูโทรทัศน์กับลูก

ส่วนเรื่องความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า หากเป็นความรุนแรงที่แฝงอยู่ละครที่เป็นลักษณะเหนือจริง เช่น เกะมัทศวรรษย์ สังข์ทอง ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีการแนะนำหรือตักเตือนเด็กในเรื่องความรุนแรงที่เด็กได้ดู เพราะผู้ปกครองเชื่อว่าสิ่ง

ที่นำเสนอในรายการเป็นสิ่งที่เด็กไม่ได้เจอในชีวิตจริง ในส่วนของโฆษณา ผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งมองว่าโฆษณามีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก โฆษณาควรระมัดระวังเนื้อหาที่นำเสนอ ควรมีการสอดแทรกสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็ก ไม่ควรมีโฆษณาที่ไม่เหมาะสม เช่น การที่让孩子ทำพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ และเห็นว่า นอกจากโทรทัศน์ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กแล้ว ยังมีผลต่อการสร้างค่านิยม เช่น ทำดีได้ดี และการรักเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อน เพราะเพื่อนที่โรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กเท่ากับสื่อโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผู้ปกครองอยากให้เพิ่มมากขึ้น คือ รายการให้ความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการเรียน ให้ข้อคิด คติสอนใจ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมความรู้ แต่หากรายการที่เป็นการแข่งขัน อยุ่กให้สะท้อนถึงความมีน้ำใจ ไม่เน้นการแข่งขัน นอกจากนี้ อยุ่กให้มีการ์ตูนที่เป็นวรรณคดีหรือวรรณกรรมพื้นบ้านของไทยเพิ่มมากขึ้น โดยเนื้อหาของการ์ตูนไม่ควรดัดแปลงบทจากเนื้อหาเดิมมากเกินไป และควรเป็นวรรณคดีไทยที่มีสอนในบทเรียนเพื่อที่เด็กได้รู้จักความเป็นไทย

การอภิปรายผล

1. รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีสัดส่วนการออกอากาศเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1

จากการศึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเมื่อวันที่ 15 –21 ธันวาคม 2551 ในช่วง 5 เดือนที่ผ่านมา พบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีสัดส่วนการออกอากาศคิดเป็นร้อยละ 6.49 ของเวลาการออกอากาศทั้งหมด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของโครงการเพื่อเด็กไทยใส่ใจสื่อ (Child Media Monitor) ช่วงวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2551 พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีสัดส่วนการออกอากาศคิดเป็นร้อยละ 5.48 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กยังคงมีสัดส่วนที่น้อย และมีสัดส่วนการออกอากาศเพิ่มเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

2. สถานีโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากที่สุด คือ ช่อง TPBS

เห็นได้ว่า การปรับเปลี่ยนการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ ITV ในอดีต เป็นโทรทัศน์สาธารณะ มีผลต่อการนำเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อเด็กมากที่สุด ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ของรัฐบาล หรือ ช่อง NBT (ช่อง 11 ในอดีต) มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กน้อยที่สุด หากจะวิเคราะห์จากนโยบายที่ปรากฏของสถานีโทรทัศน์ TPBS (Thai Public Broadcasting Service) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 โดย พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ในฐานะองค์การสื่อสาธารณะที่ไม่แสวงผลกำไร ได้กำหนดให้สถานีโทรทัศน์แห่งนี้เป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ เสริมสร้างสติปัญญาและสุขภาพแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับอายุ ให้เป็นพลเมืองคุณภาพ ดังนั้น การมีแนวนโยบายสร้างรายการที่มี

คุณภาพสำหรับเด็กจึงปรากฏในผังรายการและให้เวลาการออกอากาศมากกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่อง NBT ของกรมประชาสัมพันธ์ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 มีนโยบายเน้นการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ส่วนการสนับสนุนรายการสำหรับเด็กและเยาวชน จะเป็นไปในลักษณะการสนับสนุนการลดค่าเช่าเวลา หรือสนับสนุนหน่วยงานที่ต้องการผลิตรายการสำหรับเด็กและเยาวชนมากกว่ามิได้มีการผลิตรายการจากสถานีโดยตรง จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ NBT มีรายการสำหรับเด็กน้อยกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ

3. ปริมาณเวลาในการออกอากาศของรายการเด็กแต่ละประเภท พบว่ารายการประเภทการ์ตูนมีเวลาในการนำเสนอมากที่สุด ส่วนรูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นรายการประเภทสารคดี

สถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ จึงนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่เด็กๆชอบ นั่นคือ รายการการ์ตูน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยหลายๆเรื่องที่ว่า วัยเด็กมีความสนใจเรื่องจินตนาการ ความเพ้อฝัน และการ์ตูนก็สร้างสิ่งเหล่านี้ให้เด็ก ....เด็กวัยเรียน (อายุ 6-12 ปี) เป็นวัยที่มีจินตนาการสูง เช่นเด็กจะคิดว่าสัตว์ หรือสิ่งของสามารถพูดได้ ออกความเห็นได้ ซึ่งการ์ตูนสามารถตอบสนองต่อจินตนาการตรงนี้ของเด็กได้ดี การ์ตูนจึงนับเป็นสื่อช่วยจินตนาการให้เด็กสามารถรับรู้ได้ง่ายขึ้น (www.bloggang.com)

4. รายการโทรทัศน์ที่เป็นรายการสำหรับเด็กโดยเฉพาะมีน้อยมาก สังเกตจากรายการส่วนใหญ่จะกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นทั่วไป ไม่มุ่งเน้นที่กลุ่มเด็กโดยตรง

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ระบุเป็นรายการ “ด” และ “ป” มีอยู่น้อยมาก เช่นสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มีรายการที่จัดระดับเป็น “ป” 2 รายการ คือ รายการเจ้าขุนทองกับครอบครัวตัว ฉ และรายการการ์ตูนใจโจ้ หนูน้อยละครสัตว์ รายการที่จัดระดับ “ด” 4 รายการ คือ ทิกเกอร์กับพูห์ หนูน้อยสแตนลีย์ จอมชนมนตราภาค 2 และตูนดิสนีย์ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 รายการที่จัดระดับ “ด ” คือ รายการการ์ตูนเข้าวันเสาร์-อาทิตย์ รายการสนุก 3 ดี รายการตูน บูน แฟมิลี่

ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ชมกว้างๆ ทุกเพศ ทุกวัย น่าจะเกิดจากเหตุผลทางธุรกิจ เพราะจะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลิตสินค้าซึ่งเป็นผู้สนับสนุนรายการมากกว่า

5. มีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงร้อยละ 54.95

จะเห็นได้ว่า รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอความรุนแรงมีถึงร้อยละ 54.95 ซึ่งเกินกว่าครึ่ง นับได้ว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีการนำเสนอความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางพฤติกรรมและการใช้วาจา นำเป็นห่วงว่า หากไม่ได้รับการแนะนำที่เหมาะสม จะทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบ สะสมเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว กลายเป็นความชินชา และสามารถทำความเข้าใจอย่างไม่สะทกสะท้าน ดังที่เห็นเป็นข่าวเสมอๆ ในต่างประเทศได้มีการศึกษาและรวบรวมผลกระทบจากการชมความรุนแรงทางสื่อโทรทัศน์ ดังเช่นผลการศึกษาของ Chan (1994) พบว่าผลกระทบของความรุนแรงทางสื่อโทรทัศน์ส่งผลต่อเด็ก 3 ประการ คือ

- 1) เด็กมีความรู้สึกต่อความเจ็บปวด และทรมานลดน้อยลงทั้งในโทรทัศน์และชีวิตจริง
- 2) เด็กเกิดความหวาดกลัวสิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น
- 3) เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวและทำอันตรายผู้อื่นมากขึ้น

ที่สำคัญเด็กๆ เลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงจากโทรทัศน์ โดยเฉพาะที่ได้เห็นจากพฤติกรรมของพระเอก ซึ่งหากใช้ความรุนแรงแล้วจะทำให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ

5. รายการสำหรับเด็กประเภทรายการการ์ตูนมีการนำเสนอความรุนแรงมากที่สุด

จากข้อมูลของการศึกษาพบว่า นอกจากมีการนำเสนอรายการการ์ตูนมากที่สุดทางสถานีโทรทัศน์แล้ว รายการการ์ตูนยังมีการนำเสนอความรุนแรงมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาพะสังคม (Media Monitor) เรื่องการ์ตูนเด็กในฟรีทีวี เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2551 ที่ว่าการ์ตูนทุกเรื่องนำเสนอจากความรุนแรง ยกเว้นเรื่องเดียวคือไอน์สไตน์จิ๋ว ความรุนแรงที่พบในรายการการ์ตูนส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงต่อร่างกาย ไม่ว่าจะการ์ตูนนั้นจะเกี่ยวข้องกับการต่อสู้หรือผจญภัยหรือไม่ก็ตาม จากความรุนแรงที่มักปรากฏในลักษณะของการกระทำ ส่วนภาพการบาดเจ็บที่นำเสนอมี 2 ลักษณะคือบาดเจ็บ- เสียชีวิตจริง และแบบที่บาดเจ็บหลอกลายปลอมๆ

ดังนั้นการ์ตูนที่ดำเนินเรื่องด้วยการใช้ความรุนแรงเอาชนะกัน มีพระเอกเก่งสารพัด เด็กก็ย่อมรับรู้ไปว่า การใช้กำลังความรุนแรงเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เด็กก็อยากจะเก่ง ทำทุกอย่างได้เหมือนพระเอกการ์ตูน เช่น ตีลังกา หรือกระโดดจากที่สูง ทำลายข้าวของ หรือทำร้ายบุคคลอื่น ทำให้เด็กอาจมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หรือ โดดโผนเป็นอันตรายที่พ่อแม่ยอมรับไม่ได้

(<http://www.lovekid.com> งานแนวและศูนย์เพื่อนเด็ก)

6. โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กที่โฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่เป็นโฆษณาขนมขบเคี้ยวมากที่สุด และภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กที่นำเสนอความรุนแรง ส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยวมากที่สุดเช่นกัน

แสดงให้เห็นว่า นอกจากเด็กจะซึมซาบรับรู้สื่อโฆษณาที่ขายขนมขบเคี้ยวแล้ว ยังถูกแทรกซึมเรื่องของความรุนแรงด้วย

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 305 พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีการเตือนบนสื่อโทรทัศน์ สำหรับโฆษณาขนมที่เด็กบริโภคมาก 5 กลุ่มหลัก คือ 1. มันฝรั่งทอดกรอบ หรืออบกรอบ 2. ข้าวโพดคั่ว ทอดหรืออบกรอบ 3. ข้าวเกรียบหรืออาหารขบเคี้ยวชนิดอบปอง 4. ขนมปังกรอบหรือแครกเกอร์หรือบิสกิต 5. เวเฟอร์สอดไส้ กำหนดให้มีคำเตือนว่า “บริโภคแต่น้อย และออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ” เพราะขนมเหล่านี้มีแป้งและไขมันเป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งหากรับประทานมากเกินไปจะมีผลเสียต่อร่างกายได้ ผลการวิเคราะห์เนื้อหา และโฆษณาในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า มีสินค้าส่วนใหญ่ยังไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ดังนั้น เด็กจำนวนมากจึงมีภาวะโรคอ้วน และมีจำนวนไม่น้อยที่เลียนแบบพฤติกรรมตามสื่อโฆษณา เนื่องจากในปัจจุบัน โฆษณามีความเหมือนจริง สนุก และน่าเชื่อถือ

7. โฆษณาสถาบันเพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กร หรือโฆษณารณรงค์เพื่อสังคมที่ออกอากาศในรายการเด็ก มีการนำเสนอความรุนแรงมากกว่าโฆษณาสินค้าสำหรับผู้ใหญ่ประเภทอื่นๆ จึงเป็นสิ่งที่น่าตระหนกว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดในการสะท้อนภาพรุนแรงเพื่อกระตุ้นให้คนในสังคมเกิดจิตสำนึกที่ดี

8. จากการสนทนากลุ่มเด็กอายุ 6-12 ปี เด็กๆทราบว่า ความรุนแรงคืออะไร และสรุปว่าละครหลังข่าวมีความรุนแรงมากที่สุด

ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ศึกษาละครไทยจากละครกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 เรื่อง ทั้งละครหลังข่าวและอื่นๆ โดยคิดเป็นละครที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ.2550 40 เรื่อง ละครที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ.2549 จำนวน 49 เรื่อง และละครที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ.2548 และก่อนหน้านี้อีก 64 เรื่อง ซึ่งก็ได้ผลสรุปที่น่าสนใจ คือ ร้อยละ 23.3 เป็นละครเกี่ยวกับรักเชือดเฉือน และ อีกร้อยละ 8 เป็นละครเกี่ยวกับการแก้แค้น นอกจากนี้ยังมีละครเกี่ยวกับความรุนแรง การใช้กำลัง ความขัดแย้งในครอบครัว ความรักฉาบฉวย การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ทั้งหมดนี้ หากผู้ดูขาดวิจารณญาณในการดู โดยเฉพาะที่เป็นเด็กและเยาวชนก็อาจจะเป็นการโน้มนำความคิดและพฤติกรรมลอกเลียนแบบได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กดูละครหลังข่าวร่วมกับผู้ปกครอง และได้รับรู้ว่า ละครมีการแสดงอารมณ์รุนแรงมาก จากข่าวหนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2551 เสนอข่าวเด็กหญิง ชั้นป.4 ผูกคอกับชื้อบ้าน ด้านครูและเพื่อนบ้านเผยเด็กติดละคร ชอบแสดงเป็นตัวละคร เชื่อเลียนแบบจนฆ่าตัวตายจากละครปีแคว้นางหงส์ กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาที่เป็นเด็ก มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ ถ้าเป็นการดูเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นไม่รุนแรง และ ละครที่เนื้อจริงไม่รุนแรง ความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเด็กมีการประเมินค่าความรุนแรงต่ำกว่าความเป็นจริง ดังเช่นผลการศึกษาของ The Nation Television Violence Study (1997) (อ้างใน กฤติยา มุ่งวิชา2549 :26) ในสหรัฐอเมริกา ได้ประเมินชนิดของความรุนแรงในสื่อว่าเป็นปัญหาพิเศษที่มีผลกระทบต่อผู้รับที่เป็นเด็ก มีความรุนแรง 4 ชนิดด้วยกันที่ปรากฏในสื่อ เป็นผลให้เด็กมีความนึกคิดในเรื่องการประเมินค่าของความรุนแรงนั้นต่ำกว่าความเป็นจริง ได้แก่

1) Unpunished Violence ความรุนแรงที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรืออาชญากรผู้ที่ไม่ถูกลงโทษหรือถูกลงโทษเฉพาะตอนจบของเรื่อง

2) Painless Violence ความรุนแรงที่ไม่เป็นผลทำให้เจ็บปวดรุนแรง บาดเจ็บหรือตายได้

3) Happy Violence ความรุนแรงชนิดนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งในการ์ตูนสำหรับเด็ก ซึ่งตัวละครที่หลายครั้งถูกทำให้เจ็บ แต่นั่นกลายมาเป็นจุดของความตลก มันคือความคิดที่บ่งบอกว่า ความรุนแรงคือความสุข

4) Heroic Violence การที่ตัวละคร ที่แสดงตามบทได้เหมือนจริง (Positive role model) อาจกล่าวได้ว่าความรุนแรงชนิดนี้กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบอย่างตั้งใจ และความรุนแรงที่ถูกใช้โดย “ คนดี ” (Good Boy) ด้วยเหตุผลที่ดี (เพื่อปกป้องคนบางคนหรือช่วยโลก) อาจจะเป็นปัญหามากกว่าการที่ “ คนร้าย ” (Bad Boy) ผู้ซึ่งไม่ได้รับชัยชนะในตอนสุดท้ายจากการกระทำที่รุนแรงของเขาเสียอีก

9. ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะหวงใยการนำเสนอความรุนแรงที่เป็นเรื่องจริงมากกว่าเรื่องที่เป็นจินตนาการ ซึ่งจริงๆแล้วไม่ว่าโทรทัศน์จะนำเสนอความรุนแรงในรูปแบบใด ผู้ปกครองควรที่จะให้คำแนะนำแก่บุตรหลาน Cyndy Scheibe (2000) เสนอแนะว่า ทุกครั้งที่มีฉากความรุนแรงปรากฏหน้าจอโทรทัศน์ ควรพูดคุยกับเด็กๆ โดยเฉพาะสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้น ไม่ว่าเด็กจะคิดว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิดหรือถูก หรือไม่ว่าเขาจะคิดว่ามันอาจจะเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงได้หรือไม่ก็ตาม ที่สำคัญควรทราบถึงความเข้าใจของเด็กก่อนที่จะให้คำแนะนำใดๆ เด็กอาจไม่ได้

รับรู้เรื่องเดียวกันกับสิ่งที่โทรทัศน์นำเสนอเฉกเช่นที่ผู้ใหญ่รับรู้ก็เป็นได้ (www.med.umich.edu :19
ก.ค.2551)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรและสถาบันด้านสื่อ

-ควรผลักดันให้มีการสอนวิชาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ“การรู้เท่าทันสื่อ”ให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันการรับรู้สื่อที่อาจก่อให้เกิดโทษในอนาคต

-ควรมีการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของ รายการโทรทัศน์ โดยให้ผู้ชมตระหนักว่า รายการใด อยู่ในประเภทใด ควรที่จะแนะนำ เด็กๆกลุ่มอายุเท่าใด ในการรับชมสื่อโทรทัศน์

-ควรผลักดันให้เมืองหลักในการจัดหาผู้สนับสนุนรายการการผลิตรายการโทรทัศน์ สำหรับเด็ก เพื่อให้มีการผลิตรายการสำหรับเด็กที่มีคุณภาพ ผู้ผลิตสามารถสร้างสรรค์ ผลงานเป็นที่ยอมรับ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และก่อให้เกิดผลต่อเนื้อที่ดีทางสังคม

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริโภคสื่อ

-ควรรณรงค์และร่วมมือกันสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการตรวจสอบรายการโทรทัศน์ โดยมีผลทั้งด้านบวกและลบ เช่น มีการชื่นชมรายการคุณภาพ และต่อต้านหรือดำเนิน รายการที่เห็นว่าอาจส่งผลกระทบต่อเด็กหรือสังคม

ค. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง พ่อแม่ ผู้ที่ดูแลเด็ก

-ไม่ควรปล่อยให้เด็กเลือกชมรายการโทรทัศน์ตามลำพัง ควรมีการชี้แนะระหว่างการ รับชมโทรทัศน์ในรายการต่างๆ

-ในช่วงเวลาการพักผ่อนหรือวันหยุด ควรหากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทำร่วมกับเด็กใน เวลาว่างแทนการรับชมสื่อโทรทัศน์ เช่น การอ่านหนังสือ การเล่นกีฬา หรือ กิจกรรมนอก บ้าน เช่น การเป็นอาสาสมัคร เป็นต้น

ง. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

-ควรมีการทำวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรงที่เกิดจากสื่อ

.....